

uden at et Kirkeforfatningsforslag lægges her paa Tingets Bord fra Regeringens Side, desto bedre er det, for desto mere Tid er der vundet til et Oplysningsarbejde ude i Befolkningen, der gaar imod en Kirkeforfatning i den Form, hvori det ærede Medlem fra Ringkøbing formodentlig ønsker den, og i den Form, hvori vel nok et Flertal af Gejstligheden ønsker den. Det er muligt, at der allerede er foregaaet en saadan — hvad skal jeg kalde det — Genopvaagnen ude i Landbobefolkningen — jeg synes, der har været visse Tegn derpaa — af det gamle, klare Frisind, at et Kirkeforfatningsforslag, som var blevet forelagt i dette Øjeblik, vilde have mødt adskillig mere Modstand her i Tinget, end de samme Tanker mødte omkring 1901 og 1903. Der har været adskillige Træk at spore ude i Befolkningen, som tyde paa, at man ligesom er ved at vaagne og besinde sig og erindre sine gamle Idealer, som var saa mærkværdig glemte, da vi sidst her i Folketinget behandlede Kirkespørgsmaalet. Der blev sagt — ikke uden Ret, synes jeg — om Harald Holm, som den Gang var en af Hovedordførerne imod en Kirkeforfatning, at han var den sidste Grundtvigianer. Det er muligt, at der nu ude i Befolkningen viser sig i alt Fald svage Tegn paa en — jeg ved ikke, om jeg maa kalde det — Grundtvigianismus redivivus, en genoplevende Grundtvigianisme, som bestaar deri, at Befolkningen erindrer sig de gamle kirkelige Frihedsidealier. Men jeg tror, at for hvert Aar der gaar, ville disse Idealier leve stærkere op, og derfor er det meget godt, at vi ikke i denne Rigsdagssamling, men først i den næste Lovgivningsperiode for Alvor faa Kirkeforfatningsspørgsmaalet paa Dagsordenen. Og jeg vil da haabe, at Vælgerne, naar de gaa til Valg, ville erindre, at det nye Folketing, som skal vælges, ikke blot faar med det vigtige Militærspørgsmaal at gøre, men ogsaa faar med det vigtige Kirkeforfatningsspørgsmaal at gøre, og ogsaa tage Hensyn dertil, naar de sende nye Folketingsmænd herind.

I Motiverne til den højtærede Kultusministers her foreliggende Lovforslag hedder det, at det kirkelige Udvalg fik til Opgave at afgive Betænkning angaaende Forslag til Gennemførelse af den i Grundloven foreskrevne Ordning af Folkekirken's Forfatning. Naar et saadant Forfatningsforslag ikke nu foreligger, motiveres det med forskellige Omstændigheder. Den ærede Ordfører har allerede omtalt Mangelen paa Tid, de andre vigtige Sager, og

Ministeren føjer til, at man maatte tage hele Præstelønningsspørgsmaalet op, men det kræver Overvejelser og Forarbejder, som ikke kunne skaffes i en Fart. Jeg har nævnt disse Motiver, fordi jeg vil protestere, som jeg gjorde i sin Tid, i 1901 og 1903, imod dette Udtryk: „Gennemførelse af den i Grundloven foreskrevne Ordning af Folkekirken's Forfatning.“ Jeg har aldrig kunnet anerkende — og de, der have staaet paa Grundtvigs Standpunkt i kirkelige Spørgsmaal, have aldrig kunnet eller villet anerkende —, at Grundloven foreskriver en Kirkeforfatning i mere eller mindre klerikal Aand. Grundloven siger, at Kirkens Forfatning ordnes ved Lov. Dette er noget ganske andet, det behøver ingenlunde at kræve en fuldstændig, en total Kirkeforfatning, eller hvordan man nu vil udtrykke det, det kan meget godt gennemføres paa den Maade, at man efterhaanden udvikler en kirkelig Frihedslovgivning. Det var Slagordet i 60erne, 70erne og 80erne i den kirkelig frisindede Del af Befolkningen, ikke mindst ude paa Landet, at man skulde tilstræbe en kirkelig Frihedslovgivning, der efterhaanden løser Baandene imellem Stat og Kirke, efterhaanden fører frem mod en fuldstændig Adskillelse mellem det religiøse og det borgerlige, et Maal, som ogsaa findes i Socialdemokratiets Program: Kirkens Adskillelse fra Staten, vel at mærke ikke saaledes, som jeg synes, at den ærede Ordfører antydede: en Selvstændiggørelse af Folkekirken overfor Staten, en Folkekirke, der stadig nyder godt af Statens Goder, og som stadig har Indflydelse paa det verdslige Omraade, en Folkekirke, som f. Eks. har Tilsyn med Undervisningen, som har Indflydelse paa Religionsundervisningen i Skolerne, paa den Form, hvori Religionsundervisningen gives, som stadig har Indflydelse ved Daab, Konfirmation, Bryllupper, Begravelser osv. osv. Jeg vilde betragte det som en stor Ulykke, hvis en Folkekirke, der havde Indflydelse paa det borgerlige Liv, blev selvstændig i den Forstand, at den blev en Stat i Staten, navnlig hvis Kirkeforfatningen blev saadan, som det kirkelige Udvalg har foreslaaet, at det gejstlige Element fik en overordentlig stor Indflydelse, og hvis, som det ligeledes er foreslaaet af det kirkelige Udvalg, den Kirkedag, det Kirkeraad eller den Kirkerigsdag, som der bliver Tale om, skulde være bunden til de gamle kirkelige Symboler, hvad de nu hedde alle sammen: det nicænske, det athanasianske og det augs-